

Izveštaj o monitoringu procesuiranja korupcije pred sudovima i tužilaštvima u Bosni i Hercegovini 2023

April, 2024

Ovaj izveštaj je sačinjen uz finansijsku podršku Švedske

SADRŽAJ

UVOD	3
OPIS TRENDOVA U PROCESUIRANJU KRIVIČNIH DJELA U ODNOSU NA UKUPAN BROJ PRIJAVA U RADU TUŽILAŠTAVA U BOSNI I HERCEGOVINI	5
Udio naredbi o nesprovođenju istrage u ukupnom broju riješenih prijava.....	6
OPIS TRENDOVA U PROCESUIRANJU KRIVIČNIH DJELA U ODNOSU NA UKUPAN BROJ ISTRAGA U RADU TUŽILAŠTAVA U BOSNI I HERCEGOVINI	8
Udio naredbi o obustavi istrage u ukupnom broju riješenih istraga	9
OPIS TRENDOVA U PROCESUIRANJU KRIVIČNIH DJELA U ODNOSU NA UKUPAN BROJ PODIGNUTIH OPTUŽNICA U TUŽILAŠTVIMA U BiH	11
OPIS TRENDOVA U BROJU I STRUKTURI UKUPNOG BROJA SUDSKIH ODLUKA ZA KORUPCIJSKA KRIVIČNA DJELA U BOSNI I HERCEGOVINI	12
OPIS TRENDOVA U VRSTI I STRUKTURI UKUPNOG BROJA OSUĐUJUĆIH PRESUDA ZA KORUPCIJSKA KRIVIČNA DJELA U BOSNI I HERCEGOVINI	14
Struktura pravosnažnih sudskih odluka za korupcijska krivična djela u Bosni i Hercegovini u toku 2023. godine	15
Struktura pravosnažnih osuđujućih presuda za korupcijska krivična djela u Bosni i Hercegovini u toku 2022. godine	17
ZAKLJUČAK	18

UVOD

Bosna i Hercegovina je jedna od zemalja koja je najviše nazadovala u borbi protiv korupcije u proteklih 10 godina, pokazala je to analiza Indexa percepcije korupcije za 2023. godinu koju redovno sprovodi Transparency International. Također, prema istom izvoru, Bosna i Hercegovina je ocijenjena sa ocjenom 35 na skali od 0 do 100, što je ukupno pozicionira na 108. mjesto od 180 zemalja, a lošiji rezultat u Evropi ima samo Rusija.

Adekvatno procesuiranje korupcije predstavlja jedan od osnovnih uslova za napredak zemlje, a tu se posebno izdvaja procesuiranje korupcije na visokom nivou. U Mišljenju EU o zahtjevu za članstvo BiH u Europskoj uniji stoji „Korupcija je raširena i svi nivoi vlasti pokazuju znakove da su pod kontrolom politike, što izravno utječe na svakodnevni život građana... Pravomoćne osuđujuće presude u predmetima korupcije na visokom nivou su vrlo rijetke i sankcije nemaju adekvatan preventivni učinak.“¹Nadalje, u Analitičkom izvještaju Europske Komisije se navodi da su „potrebni dalji naponi na postizanju rezultata o proaktivnim istragama, krivičnom gonjenju i pravosnažnim presudama za korupciju, posebno u predmetima korupcije na visokom nivou, koji nanose veliku štetu javnim fondovima.“² Izvještaj o Bosni i Hercegovini za 2023. godinu, koji je objavljen od strane Evropske komisije navodi da „Bosna i Hercegovina se nalazi između rane faze i određenog nivoa pripremljenosti u oblasti pravosuđa. (...) Kontinuirani i evidentni znaci pogoršanja i dalje zahtjevaju hitne mjere na jačanju integriteta i vraćanju povjerenja javnosti u pravosuđe. Loše funkcionisanje pravosudnog sistema građane i dalje onemogućava u ostvarenju njihovih prava i podriva borbu protiv korupcije.“³

Sve navedeno uveliko utječe na smanjenje povjerenja javnosti u rad pravosuđa, te rezultira konstantnim smanjenjem broja prijava za krivična djela. Rezultati istraživanja javnog mnijenja koje je sproveo Transparency International u BiH (TI BiH) krajem 2023. godine na reprezentativnom uzorku na cjelokupnoj teritoriji BiH pokazuju da su niske plate (37,2%), odlazak iz BiH (34,8%) i korupcije (34,2%) tri najvažnija problema sa kojima se trenutno suočavaju građani BiH, dok zdravstvo (53,9%), policiju (43,1%) i pravosuđe (40,7%) smatraju sektorima gdje je korupcija najviše rasprostranjena. Ovakav rezultat ispitivanja javnog mnijenja je alarmantan uzevši u obzir da bi pravosuđe trebalo da bude osnovna karika u lancu borbe protiv korupcije.

TI BiH od 2009. godine vrši kontinuiranu analizu procesuiranja korupcijskih krivičnih djela pred sudovima i tužilaštvima u BiH na osnovu zvaničnih statističkih podataka pravosudnih institucija u BiH. Ovaj Izvještaj o analizi statističkih podataka pravosudnih institucija o efikasnosti i dijelom kvaliteta rada u otkrivanju, procesuiranju i sankcionisanju korupcijskih krivičnih djela za 2023. godinu je uporediv sa ranijim izvještajima koje je TI BiH sproveo, te je moguće pratiti trendove u procesuiranju korupcije u Bosni i Hercegovini. Kao i prethodnih godina, predmet analize procesuiranja korupcijskih krivičnih djela predstavljaju statistički podaci koji su ustupljeni od strane VSTV-a BiH o radu pravosudnih institucija za 2023. godinu.

Izvještaj o procesuiranju korupcije prati i statističke podatke koji ukazuju na stepen efikasnosti organa u procesuiranju korupcijskih krivičnih djela u svim fazama krivičnog postupka. Izvještajem se prate trendovi procesuiranja korupcije od faze zaprimanja prijave da je izvršeno korupcijsko krivično djelo, pokretanja istrage, podizanja optužnice, pa do izrečene presude za ova krivična djela. Na ovaj način se na osnovu prikupljenih podataka može doći i do određenih zaključaka o trendovima efikasnosti pojedinačnih

¹ Europska Komisija, Mišljenje Komisije o Zahtjevu BiH za članstvo u Europskoj uniji, dostupno na:

http://dei.gov.ba/dei/direkcija/sektor_strategija/Upitnik/misljenje/default.aspx?id=21774&langTag=bs-BA

² Europska Komisija, Analitički izvještaj, dostupno na: http://dei.gov.ba/dei/direkcija/sektor_strategija/Upitnik/misljenje/default.aspx?id=21811&langTag=bs-BA

³ Evropska Komisija, Izvještaj o Bosni i Hercegovini za 2023, dostupno na

<https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2023/Izvjecje%20o%20Bosni%20i%20Hercegovini%20za%202023.%20-%20-%20BHS%20prijevod%20%28002%29.pdf>

pravosudnih organa (u koje pored nadležnih sudova i tužilaštava, možemo ubrojati i tijela za provođenje zakona u BiH), kao i o trendovima efikasnosti pravosudnih organa s obzirom na nivo vlasti kojima pripadaju. Može se smatrati da se ovi statistički podaci koriste najvećim dijelom kao pokazatelji efikasnosti rada pravosudnih organa u BiH.

Izveštaj djelimično omogućava i praćenje kvaliteta i efektivnosti rada pravosudnih institucija, prvenstveno tužilaštava, kroz statističke pokazatelje o broju osuđujućih, oslobađajućih i odbijajućih presuda, međutim postojeći statistički podaci koji se vode u pravosudnim institucijama ne mogu ukazati na različite druge aspekte rada pravosudnih institucija u procesuiranju korupcijskih krivičnih djela koji govore o kvalitetu i efektivnosti rada. Posebno se ne mogu dobiti statistički podaci o npr. broju i karakteristikama lica koja se procesuiraju, ozbiljnosti djela i težine i kompleksnosti predmeta, posljedica krivičnih djela i pričinjene štete, te poduzetih radnji od strane tužilaštava i sudova u krivičnim postupcima za utvrđivanje odgovornosti za krivična djela. Ovakvi podaci koji ukazuju na kvalitet rada pravosudnih institucija se ne mogu prikupljati iz razloga što ne postoje razvijeni parametri koji će se na taj način zavoditi unutar tužilaštava.

OPIS TRENDOVA U PROCESUIRANJU KRIVIČNIH DJELA U ODNOSU NA UKUPAN BROJ PRIJAVA U RADU TUŽILAŠTAVA U BOSNI I HERCEGOVINI

Podaci o ukupnom broju prijava u radu u tužilaštvima ukazuje na broj predmeta koji se nalaze u fazi prijave unutar tih pravosudnih institucija. Ukupan broj prijava u radu unutar jednog tužilaštva ili tužilačkog sistema čini broj od ukupno neriješenih predmeta na početku promatrane godine i broja zaprimljenih prijava tokom promatrane godine. Najveći dio prijava o krivičnom djelu, po pravilu, tužilaštva zaprimaju od strane agencija za provođenje zakona, ali iste mogu zaprimiti i od bilo kojeg drugog fizičkog ili pravnog lica. Prijave o počinjenom krivičnom djelu se mogu zaprimiti i anonimno. U nastavku su prikazani trendovi ukupnih prijava u radu za sva krivična djela i ukupno prijava u radu za krivična djela korupcije (KTK) za 2023. godinu, kao i podaci za period 2020-2023. godina po jedinstvenoj listi KTK predmeta, usvojenoj od strane VSTV-a. Podaci su prikazani po tužilačkom sistemu BiH, tužilačkom sistemu FBiH, tužilačkom sistemu RS i tužilačkom sistemu Brčko Distrikta.

Nivo tužilaštva	Ukupno prijava u radu ⁴				Ukupno prijava u radu za korupcijska krivična djela (KTK)				Ukupno prijava u radu za korupcijska krivična djela na visokom nivou (KTKV)			Udio prijava za KTK predmete u odnosu na ukupan broj prijava u radu			
	2020.	2021.	2022.	2023.	2020.	2021.	2022.	2023.	2021.	2022.	2023.	2020.	2021.	2022.	2023.
Tužilaštvo BiH	1.467	1.499	1.473	1.497	126	172	252	349	3	11	24	8,5%	11,4%	17,1%	23,3%
Tužilački sistem FBiH	18.577	20.539	20.625	21.025	865	1.044	1.148	1.117	12	35	25	4,6%	5,0%	5,56%	5,3%
Tužilački sistem RS	10.048	11.102	11.041	11.951	404	466	452	458	1	2	6	4,0%	4,1%	4,1%	3,8%
Tužilaštvo BD	265	259	283	243	19	9	7	11	0	1	0	7,1%	3,4%	2,4%	4,5%
Ukupno	30.357	33.399	33.422	34.716	1.414	1.691	1.859	1.935	16	39	55	4,6%	5,0%	5,5%	5,5%

Tabela 1: Usporedni prikaz statističkih podataka o broju prijava u radu tužilaštava u BiH i broju prijava u radu za korupcijska krivična djela za period 2020-2023. godina

⁴ Ukupan broj prijava u radu označava zbir broja neriješenih prijava iz prethodnih godina, te broja zaprimljenih prijava u tekućoj godini.

Nalazi:

- Ukupan broj prijava za sva krivična djela je u porastu tokom 2023. godine u odnosu na period 2020-2023.
- Uporedo sa povećanjem ukupnog broja prijava za sva krivična djela, povećan je i broj prijava za korupcijska krivična djela. Udio prijava za korupcijska krivična djela u odnosu na ukupan broj prijava u radu iznosi 5,5% tokom 2023. godine, što je isti rezultat koji je zabilježen i tokom 2022. godine.
- Kada govorimo o **korupcijskim krivičnim djelima, vidljivo je da je broj prijava u radu porastao tokom 2023. godine u odnosu na 2022. godinu, te je tokom 2023. godine zabilježen najveći broj prijava u radu za korupcijska krivična djela u periodu 2020-2023.** Tokom 2023. godine je zabilježeno 76 prijava više u odnosu na 2023. godinu ili 244 prijave više u odnosu na 2021. godinu.
- Povećanje broja prijava za korupcijska krivična djela tokom 2023. godine je zabilježeno na nivou Tužilaštva BiH i tužilačkom sistemu FBiH, dok je u tužilačkom sistemu RS i Tužilaštvu BD evidentirano smanjenje broja prijava u radu za korupcijska krivična djela.

Na osnovu dostavljenih podataka značajno je napomenuti da se od ukupnog broja prijava u radu za korupcijska krivična djela (1.935), njih 55 ili tek 2,8% se odnosi na prijave za korupcijska krivična djela visokog nivoa (KTKV), prema definiciji koju je usvojilo Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine.⁵

Udio naredbi o nesprovođenju istrage u ukupnom broju riješenih prijava

Kada se govori o riješenim prijavama koje je zaprimilo tužilaštvo tokom promatranih godina, iste se mogu riješiti tužilačkom odlukom Naredba za provođenje istrage, tužilačkom odlukom Naredba o nesprovođenju istrage, kao i rješenjem prijave na tzv. drugi način.⁶

Naredbe o nesprovođenju istrage se odnose na događaje koji su tužilaštvima prijavljeni od strane agencija za provođenje zakona, ili drugih fizičkih i pravnih lica, a donose ih nadležni tužioci kada se na osnovu prikupljenih i dostavljenih dokaza zaključi da ne postoji osnova sumnje da je određena osoba počinila krivično djelo, ili kada se utvrdi da djelo koje se navodi u prijavi ne predstavlja krivično djelo, ili nema obilježja krivičnog djela, i sl. Broj naredbi o nesprovođenju istrage ukazuje na podatke o broju zaprimljenih prijava koje ne predstavljaju kvalitetne prijave i na taj način opterećuju resurse tužilaštava.

⁵ Definicija korupcije i organizovanog kriminala visokog nivoa, usvojeno na sjednici Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH na sjednici održanoj 23. i 24. juna 2021. godine

⁶ Prijave riješene na drugi način podrazumijevaju sve one prijave koje nisu riješene naredbom o pokretanju/nesprovođenju istrage, odnosno to su prijave riješene ustupanjem drugom tužilaštvu, spajanjem predmeta i sl.

	Ukupno riješenih prijava				Ukupno Naredbi o nesprovođenju istrage				Prijave riješene na drugi način				Udio Naredbi o nesprovođenju istrage u ukupnom broju riješenih prijava			
	2020	2021	2022	2023	2020.	2021.	2022	2023	2020.	2021.	2022.	2023	2020.	2021.	2022.	2023.
Tužilaštvo BiH	51	69 (1) ⁷	78 (6)	129 (6)	24	44 (1)	36 (2)	58 (2)	8	16 (0)	27 (1)	58 (0)	47,0%	62,3%	46,1%	44,9%
Tužilački sistem FBiH	492	600 (7)	710 (27)	618 (17)	317	338 (2)	436 (2)	422 (3)	27	29 (0)	17 (0)	46 (0)	64,4%	56,3%	61,4%	68,2%
Tužilački sistem RS	268	290 (1)	289 (2)	288 (3)	158	173 (0)	180 (0)	178 (0)	41	41 (0)	41 (0)	49 (0)	58,9%	59,6%	62,2%	61,5%
Tužilaštvo BD	19	9 (0)	7 (1)	11 (0)	0	1 (0)	0 (0)	0 (0)	0	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0%	11,1%	0%	0%
Ukupno	830	968 (9)	1.084 (36)	1.046 (26)	499	555 (4)	652 (6)	658 (5)	76	86 (0)	85 (1)	153 (0)	60,1%	57,3%	60,1%	60,7%

Tabela 2: Uporedni prikaz statističkih podataka o udjelu Naredbi o nesprovođenju istrage u odnosu na ukupan broj riješenih prijava pred tužilaštvima u BiH za predmete korupcijskih krivičnih djela za period 2020-2023. godina

Nalazi:

- Broj riješenih prijava za korupcijska krivična djela je smanjen sa 1.084 tokom 2022. godine na 1.046 u toku 2023. godine.
- **Broj naredbi o nesprovođenju istrage za korupcijska krivična djela je povećan sa 652 u toku 2022. godine na 658 naredbi o nesprovođenju istrage u toku 2023. godine.**
- Udio naredbi o nesprovođenju istrage u ukupnom broju riješenih prijava je minimalno povećan sa 60,1% u toku 2022. godine na 60,7% u toku 2023. godine. Dok je na nivou Tužilaštva BiH smanjen udio negativnih tužilačkih odluka u ukupnom broju riješenih prijava sa 46,1% na 44,9%, u isto vrijeme tužilački sistem FBiH je povećao udio sa 61,4% na 68,2%.
- **Od ukupnog broja riješenih prijava za korupcijska krivična djela (1.046), 26 riješenih prijava ili 2,48% se odnosi na prijave za predmete korupcije na visokom nivou (KTKV). Pet ovih prijava je riješeno naredbom o nesprovođenju istrage, odnosno prijave su odbačene.**

⁷ Podaci u zagradi označavaju broj slučajeva visoke korupcije (KTKV) u ukupnom broju slučajeva korupcije (KTK) u posmatranom periodu.

OPIS TRENDOVA U PROCESUIRANJU KRIVIČNIH DJELA U ODNOSU NA UKUPAN BROJ ISTRAGA U RADU TUŽILAŠTAVA U BOSNI I HERCEGOVINI

Podaci o ukupnom broju istraga u radu u tužilaštvima ukazuju na stanje i broj predmeta koji se nalaze u fazi istraga unutar tih institucija. Ukupan broj istraga u radu unutar jednog tužilaštva ili tužilačkog sistema čini zbir ukupno neriješenih istraga na početku promatrane godine, odnosno broje prenesenih neriješenih istraga iz prethodne godine, i naređenih istraga tokom promatrane godine. Podaci o broju istraga u radu su posebno značajni za praćenja omjera prijave i istraga, odnosno efikasnosti u procesuiranju istih. Poseban fokus izvještaja je na broju istraga koje se odnose na korupcijska krivična djela kao i praćenje trendova istih.

U nastavku su prikazani trendovi ukupnih istraga u radu za sva krivična djela i ukupno istraga u radu za krivična djela korupcije (oznake KTK) za 2023. godinu. Podaci su, kao i prethodno, prikazani po tužilačkom sistemu BiH, tužilačkom sistemu FBiH, tužilačkom sistemu RS i tužilačkom sistemu Brčko Distrikta.

Nivo tužilaštva	Ukupno istraga u radu				Ukupno istraga u radu za krivična djela korupcije (KTK)				Ukupno istraga u radu za krivična djela korupcije na visokom nivou (KTKV)			Udio istraga za KTK predmete u odnosu na ukupan broj istraga			
	2020.	2021.	2022.	2023.	2020.	2021.	2022.	2023.	2021.	2022.	2023.	2020.	2021.	2022.	2023.
Tužilaštvo BiH	645	635	527	498	33	24	23	19	4	5	7	5,1%	3,7%	4,3%	3,8%
Tužilački sistem FBiH	9.582	10.705	9.995	10.113	250	351	353	264	11	34	29	2,6%	3,2%	3,5%	2,6%
Tužilački sistem RS	6.201	6.619	6.015	5.518	118	120	107	103	1	3	3	1,9%	1,8%	1,7%	1,8%
Tužilaštvo BD	327	337	370	376	23	19	15	22	0	1	1	7,0%	5,6%	1,3%	5,8%
Ukupno	16.755	18.296	16.907	16.505	424	514	498	408	16	43	40	2,5%	2,8%	2,9%	2,4%

Tabela 3: Uporedni prikaz statističkih podataka o broju istraga u radu tužilaštava u BiH i broju istraga u radu za predmete korupcijskih krivičnih djela za period 2020-2023. godina

Nalazi:

- Broj otvorenih istraga za sva krivična djela u tužilaštvima u BiH je smanjen u toku 2023. godine u odnosu na period 2020-2022, te je zabilježen najmanji broj otvorenih istraga.
- Kada je riječ o otvorenim istragama za korupcijska krivična djela u toku 2023. godine je **smanjen broj otvorenih istraga u KTK predmetima u odnosu na 2022. godinu za 17.4%, dok je u odnosu na 2021. godinu zabilježeno smanjenje za 20.8%**. Broj otvorenih istraga u KTK predmetima u 2023. godini je najniži u odnosu na posmatrani period 2020-2023.

- Tužilaštvo BiH i tužilački sistem FBiH su zabilježili značajan pad u broju otvorenih istraga u korupcijskim predmetima u odnosu na 2022. godinu, dok je tužilački sistem RS na sličnom nivou kao i prethodne godine, a Tužilaštvo Brčko Distrikta je jedini tužilački sistem koji je značajno povećao broj istraga za korupcijska krivična djela u odnosu na prethodnu godinu.
- Omjer istraga u radu za korupcijska krivična djela u odnosu na ukupan broj istraga u radu za sve predmete je i dalje na jako niskom nivou, i iznosi svega 2,4%, i najniži je u odnosu na posmatrani period. Samo Tužilaštvo BD (5,8%) i Tužilaštvo BiH (3,8%) ima nešto veći omjer istraga u radu za korupcijska krivična djela u odnosu na sve krivične predmete. **Najniži udio otvorenih istraga za korupcijska krivična djela u ukupnom broju otvorenih istraga je zabilježen u tužilačkom sistemu RS (1,8%) i tužilačkom sistemu FBiH (2,6%) u toku 2023. godine.**
- **Kada govorimo o istragama za korupcijska krivična djela na visokom nivou (KTK) tokom 2023. godine je zabilježeno ukupno 40 istrage, što čini 9,8% od ukupnog broja istraga za korupcijska krivična djela.**

Udio naredbi o obustavi istrage u ukupnom broju riješenih istraga

Kada govorimo o rješavanjima istrage, iste mogu biti riješene: podizanjem optužnice, tužilačkom odlukom Naredba o obustavi istrage, kao i rješenjem istrage na drugi način.⁸ Naredba o obustavi istrage je tužilačka odluka koja se donosi u slučaju kada je prethodno u predmetu donijeta Naredba o provođenju istrage.

Naredba o obustavi istrage se donosi kada iz prikupljenih dokaza ne proizilazi osnovana sumnja da je osumnjičena osoba počinila krivično djelo, kao i u slučaju smrti osumnjičene osobe. Dalje u tekstu su prikazani podaci za broj obustava istraga u odnosu na ukupan broj riješenih istraga.

⁸ Istrage riješene na drugi način podrazumijevaju sve one istrage koje nisu riješene naredbom o obustavi istrage ili podizanjem optužnice, odnosno to su istrage riješene ustupanjem drugom tužilaštvu, spajanjem predmeta i sl.

Nivo tužilaštva	Ukupno riješenih istraga				Ukupno Naredbi o obustavi istrage				Istrage riješene na drugi način				Udio Naredbi o obustavi istrage u ukupnom broju riješenih istraga			
	2020.	2021.	2022.	2023	2020.	2021.	2022.	2023	2020.	2021.	2022.	2023	2020.	2021.	2022.	2023
Tužilaštvo BiH	19	18 (4) ⁹	18 (5)	12 (3)	7	10 (3)	4 (2)	1 (0)	1	0 (0)	1 (0)	0 (0)	36,8%	55,5%	22,2%	8,3%
Tužilački sistem FBiH	131	258 (8)	240 (20)	182 (24)	51	62 ()	65 (7)	64 (9)	5	10 (0)	15 (0)	8 (0)	38,9%	24,0%	27%	35,1%
Tužilački sistem RS	77	81 (1)	63 (2)	59 (1)	47	44 (0)	30 (0)	29 (0)	2	2 (0)	2 (1)	2 (0)	61,0%	54,3%	47,6%	49,1%
Tužilaštvo BD	13	11 (0)	4 (0)	14 (1)	2	3 (0)	1 (0)	6 (0)	0	1 (0)	0 (0)	0 (0)	15,3%	27,2%	25%	42,8%
Ukupno	240	368 (13)	325 (27)	267 (29)	107	119 (6)	100 (9)	100 (9)	8	13 (0)	18 (1)	10 (0)	43,1%	32,3%	30,7%	37,4%

Tabela 4: Uporedni prikaz statističkih podataka o udjelu Naredbi o obustavi istrage u odnosu na ukupan broj riješenih istraga pred tužilaštvima u BiH za predmete korupcijskih krivičnih djela za period 2019.-2022. godina

Nalazi:

- Tokom 2023. godine značajno je smanjen broj riješenih istraga za korupcijska krivična djela (267) u odnosu na rezultate ostvarene tokom 2022. godine (325).
- Broj tužilačkih odluka koje se odnose na naredbe o obustavi istrage za korupcijska krivična djela ostao je isti u toku 2023. godine u odnosu na 2022. godinu.
- Udio naredbi o obustavi istrage u ukupnom broju riješenih istraga za korupcijska krivična djela je tokom 2023. godine povećan je u odnosu na 2022. godinu i tokom 2023. godine iznosi 37,4%. Značajno je napomenuti da je u svim tužilačkim sistemima, izuzev Tužilaštva BiH, zabilježeno povećanje udjela negativnih tužilačkih odluka u ukupnom broju riješenih istraga tokom 2023. godine. **Tužilački sistem RS i dalje prednjači sa čak 49,1% udjela negativnih tužilačkih odluka u ukupnom broju riješenih istraga. Drugim riječima, od 59 riješenih istraga za korupcijska krivična djela, 29 ih je riješeno naredbom o obustavi istrage.**
- Kada govorimo o udjelu riješenih istraga za korupcijska krivična djela na visokom nivou (KTKV) u ukupnom broju riješenih istraga, dolazi se do zaključka da **od ukupnog broja riješenih istraga za korupcijska krivična djela (267), njih 29 ili 10,8% se odnosi na predmete korupcije na visokom nivou, te predstavlja značajno povećanje udjela predmeta visoke korupcije u ukupnom broju riješenih istraga u odnosu na 2022. godinu kada je udio iznosio 8,3%, ili 2021. godinu kada je udio bio tek 3,5%.**

⁹ Podaci u zagradi označavaju broj slučajeva visoke korupcije (KTKV) u ukupnom broj slučajeva korupcije (KTK) u posmatranom periodu

OPIS TRENDOVA U PROCESUIRANJU KRIVIČNIH DJELA U ODNOSU NA UKUPAN BROJ PODIGNUTIH OPTUŽNICA U TUŽILAŠTVIMA U BIH

Nivo tužilaštva	Ukupno podignutih optužnica				Ukupno podignutih optužnica za krivična djela korupcije (KTK)				Ukupno podignutih optužnica za krivična djela korupcije na visokom nivou (KTKV)			Udio podignutih optužnica za KTK predmete u odnosu na ukupan broj podignutih optužnica			
	2020.	2021.	2022.	2023.	2020.	2021.	2022.	2023.	2021.	2022.	2023.	2020.	2021.	2022.	2023.
Tužilaštvo BiH	167	160	137	125	11	8	13	11	1	3	3	6,5%	5,0%	9,4%	8,8%
Tužilački sistem FBiH	6.309	7.494	6.656	6.851	75	185	158	111	4	13	15	1,1%	2,4%	2,3%	1,6%
Tužilački sistem RS	3.022	3.196	3.134	2.551	28	35	31	27	1	1	1	0,9%	1,0%	0,9%	1,7%
Tužilaštvo BD	180	191	196	219	12	7	3	8	0	0	1	6,6%	3,6%	1,5%	3,6%
Ukupno	9.678	11.041	10.123	9.746	126	235	205	157	6	17	20	1,2%	2,1%	2%	1,6%

Tabela 5: Uporedni prikaz statističkih podataka o broju podignutih optužnica koje su podigla tužilaštva u BiH, te broju podignutih optužnica za korupcijska krivična djela za period 2020-2023

Nalazi:

- Broj podignutih optužnica za sva krivična djela u tužilaštvima u BiH tokom 2023. godine je smanjen u odnosu na 2022. godinu, te je lošiji rezultat zabilježen samo tokom 2020. godine.
- Uporedo sa smanjenjem broja podignutih optužnica za sva krivična djela, u tužilaštvima u BiH je **tokom 2023. godine zabilježeno smanjenje broja podignutih optužnica za korupcijska krivična djela, sa 205 podignutih optužnica tokom 2022. godine na 157 tokom 2023. godine. Najveći doprinos ovom smanjenju su doprinijeli rezultati tužilaštava u tužilačkom sistemu FBiH gdje je zabilježeno smanjenje sa 158 podignutih optužnica tokom 2022. na 111 podignutih optužnica tokom 2023. godine. S druge strane na nivou Tužilaštva BD zabilježeno je povećanje broja podignutih optužnica za korupcijska krivična djela, sa 3 podignute optužnice u toku 2022. godine na 8 tokom 2023. godine, što predstavlja najbolji ostvareni rezultat Tužilaštva BD u posmatranom periodu.**
- Omjer podignutih optužnica za korupcijska krivična djela u odnosu na ukupan broj podignutih optužnica tokom 2023. godine je smanjen u odnosu na 2022. godinu.
- Kada govorimo o podignutim optužnicama za korupcijska krivična djela visokog nivoa (KTKV), **od 157 podignutih optužnica za korupcijska krivična djela, 20 podignutih optužnica ili 12,7% se odnosi na korupcijska krivična djela na visokom nivou, te predstavlja značajno povećanje u odnosu na 2022. godinu kada je udio iznosio 8,2%.**

OPIS TRENDOVA U BROJU I STRUKTURI UKUPNOG BROJA SUDSKIH ODLUKA¹⁰ ZA KORUPCIJSKA KRIVIČNA DJELA U BOSNI I HERCEGOVINI

Kvalitet rada tužilaštava u Bosni i Hercegovini se ogleda prvenstveno u strukturi i vrstama sudskih odluka koje su donesene po pokrenutom krivičnom postupku, odnosno po podignutim optužnicama. Sudska odluka u krivičnom postupku u ovom promatranom kontekstu su *odbijajuća presuda*¹¹, *oslobađajuća presuda* i *osuđujuća presuda*. Očekivani cilj tužilaštava, ali i šire društvene zajednice je da se nakon što sud potvrdi optužnicu, donese što veći omjer osuđujućih presuda, a posebno s obzirom na to da se smatra da se u prethodnim fazama krivičnog postupka potvrdila osnovanost sumnje da je učinjeno krivično djelo i ko je učinilac takvog krivičnog djela. Posebna zainteresovanost stručne, ali i šire javnosti, jeste kvalitet rada tužilaštava, odnosno adekvatan omjer osuđujućih presuda naspram drugih sudskih odluka za korupcijska krivična djela. S tim u vezi, u nastavku je prikazan broj odbijajućih, oslobađajućih i osuđujućih presuda, te je analiziran omjer osuđujućih presuda u odnosu na ukupan broj donesenih sudskih odluka.

Nivo tužilaštva	Odbijajuće presude				Oslobađajuće presude				Osuđujuće presude				Ukupan broj sudskih odluka			
	2020.	2021.	2022.	2023	2020.	2021.	2022.	2023	2020.	2021.	2022.	2023	2020.	2021.	2022.	2023
Tužilaštvo BiH	0	0 (0) ¹²	0 (0)	0 (0)	1	2 (0)	2 (1)	0 (0)	6	11 (2)	10 (2)	15 (4)	7	13 (2)	12 (3)	15 (4)
Tužilački sistem FBiH	0	2 (0)	2 (0)	9 (1)	20	40 (2)	47 (2)	42 (5)	116	175 (2)	240 (4)	147 (4)	136	217 (4)	289 (6)	198 (10)
Tužilački sistem RS	1	2 (0)	2 (0)	2 (0)	4	9 (0)	11 (1)	13 (2)	29	30 (0)	34 (1)	42 (0)	34	41 (0)	47 (2)	57 (2)
Tužilaštvo BD	0	0 (0)	0 (0)	1 (0)	3	1 (0)	4 (0)	1 (0)	6	11 (1)	9 (1)	7 (0)	9	12 (1)	13 (1)	9 (0)
Ukupno	1	4 (0)	4 (0)	12 (1)	28	52 (2)	64 (4)	56 (7)	157	227 (5)	293 (8)	211 (8)	186	283 (7)	361 (12)	279 (16)

Tabela 6.: Usporedni prikaz statističkih podataka o vrstama i broju presuda koje su donijeli sudovi u BiH za korupcijska krivična djela koja su pokrenula tužilaštva u BiH za period 2020-2023

¹⁰ Ukupan broj presuda predstavlja zbir pravosnažnih i nepravosnažnih sudskih odluka u posmatranom periodu.

¹¹ Presudu kojom se odbija optužnica sud će izreći: a) ako za presuđenje sud nije stvarno nadležan; b) ako je tužitelj od započinjanja pa do završetka glavnog pretresa odustao od optužnice; c) ako nije bilo potrebnog odobrenja ili ako je nadležni državni organ odustao od odobrenja; d) ako je optuženi za isto djelo već pravomoćno osuđen, oslobođen od optužbe ili je postupak protiv njega rješenjem pravomoćno obustavljen, a ne radi se o obustavljanju postupka iz člana 342. ZKP-a; e) ako je optuženi aktom amnestije ili pomilovanja oslobođen od gonjenja ili se krivično gonjenje ne može preduzeti zbog zastarjelosti ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju krivično gonjenje.

¹² Podaci u zagradi označavaju broj slučajeva visoke korupcije (KTKV) u ukupnom broj slučajeva korupcije (KTK) u posmatranom periodu

Nalazi:

- Tokom 2023. godine je u Bosni i Hercegovini zabilježeno **smanjenje kako broja osuđujućih presuda, tako i smanjenje broja oslobađajućih presuda za korupcijska krivična djela** u odnosu na 2022. godinu, odnosno smanjenje sa 293 osuđujuće presude u toku 2022. godine na 211 osuđujućih presuda u toku 2023. godine, **što predstavlja značajno smanjenje od 28%.**
- Ukoliko gledamo po tužilačkim sistemima, na nivou Tužilaštva BiH i tužilačkog sistema RS zabilježeno je povećanje broj donesenih osuđujućih presuda u toku 2023. u odnosu na 2022. godinu. **Najveći pad broj osuđujućih presuda je zabilježen u tužilačkom sistemu FBiH, gdje je broj presuda smanjen za 38,7%,** odnosno sa 240 osuđujućih presuda u toku 2022. godine na 147. osuđujućih presuda u toku 2023. godine
- Kada je riječ o osuđujućim presudama za korupcijska krivična djela na visokom nivou (KTKV), **od 211 osuđujućih presuda za korupcijska krivična djela tokom 2023. godine, tek njih 6 ili 2,8% se odnosi na presude za korupcijska krivična djela na visokom nivou.**

OPIS TRENDOVA U VRSTI I STRUKTURI UKUPNOG BROJA OSUĐUJUĆIH PRESUDA ZA KORUPCIJSKA KRIVIČNA DJELA U BOSNI I HERCEGOVINI

Uzimajući u obzir da su zapriječene kazne za korupcijska krivična djela u krivičnim zakonima u BiH znatno oštrije u odnosu na druga krivična djela, kao i činjenicu da je opšta percepcija da je kaznena politika blaga, u sklopu izvještaja ista je analizirana za predmetna krivična djela. Praksa sudskih instanci u vezi sa krivično pravnim reagovanjem na kriminalitet je često predmet interesovanja, kako javnosti koja je najčešće upoznata sa istom putem medijskih obavještenja, tako vrlo često i od strane naučne i stručne javnosti. S obzirom na često vrlo nedostajuće sveobuhvatne podatke o kaznenoj politici za korupcijska krivična djela, posebno u smislu kontinuiranih trendova, TI BiH smatra posebno značajnim da se prateći trendove i za ove podatke, široj stručnoj i društvenoj javnosti analiziraju i predoče ovi rezultate. S tim u vezi, za četiri tužilačka sistema su analizirane sve vrste osuđujućih presuda koje su izrečene pred nadležnim sudovima u Bosni i Hercegovini.

Nivo tužilaštva	Novčana kazna				Uslovna osuda				Zatvorska kazna				Ukupan broj osuđujućih presuda			
	2020.	2021.	2022.	2023.	2020.	2021.	2022.	2023.	2020.	2021.	2022.	2023.	2020.	2021.	2022.	2023.
Tužilaštvo BiH	0	1 (0) ¹³	0 (0)	1 (0)	1	4 (1)	7 (2)	7 (2)	5	6 (1)	3 (0)	7 (2)	6	11 (2)	10 (2)	15 (4)
Tužilački sistem FBiH	1	3 (0)	3 (0)	3 (0)	74	107 (1)	166 (1)	84 (0)	41	55 (1)	71 (3)	60 (4)	116	165 (2)	240 (4)	147 (4)
Tužilački sistem RS	8	9 (0)	5 (0)	11 (0)	15	11 (0)	10 (0)	13 (0)	6	11 (0)	19 (1)	19 (0)	29	31 (0)	34 (1)	42 (0)
Tužilaštvo BD	0	0 (0)	0 (0)	0 (0)	6	5 (0)	1 (1)	2 (0)	0	6 (1)	8 (1)	5 (0)	6	11 (1)	9 (1)	7 (0)
Ukupno	9 5,73%	13 (0) 5,93%	8 (0) 2,73%	15 (0) 7,10%	96 61,14%	127 (2) 57,99%	184 (3) 62,79%	105 (2) 49,76%	52 33,12%	79 (3) 36,07%	101 (5) 34,47%	91 (6) 43,12%	157	219 (5)	293 (8)	211 (8)

Tabela 7: Vrste osuđujućih presuda za korupcijska krivična djela u BiH za period 2020-2023.

¹³ Podaci u zagradi označavaju broj slučajeva visoke korupcije (KTKV) u ukupnom broj slučajeva korupcije (KTK) u posmatranom periodu

Nalazi:

- Na nivou cjelokupnog pravosudnog sistema u BiH, u toku 2023. godine sudovi su donijeli ukupno 211 osuđujućih presude za korupcijska krivična djela, što predstavlja smanjenje ovog broja u odnosu na 2022. godinu.
- Kada govorimo o presudama za korupcijska krivična djela sa krivičnopravnom sankcijom zatvora, tokom 2023. godine je donijeta 91 ovakva presuda, te ovaj podatak predstavlja smanjenje broj zatvorskih kazni u odnosu na 2022. godinu. **Procenat zatvorskih kazni u ukupnom broju donesenih osuđujućih presuda je povećan u odnosu na prethodni period i iznosi 43,1%.**
- S druge strane, **47,8% osuđujućih presuda za korupcijska krivična djela su presude sa uslovnom osudom**, te je u toku 2023. godine ovaj udio smanjen sa 62,7% na 47,8%.
- U **7,1% slučajeva osuđujućih presuda za korupcijska krivična djela izrečena novčana kazna, što predstavlja povećanje u odnosu na prethodnu godinu kada ja bilo tek 2,7% novčanih kazni u ukupnom broju osuđujućih presuda.**

Struktura pravosnažnih sudskih odluka za korupcijska krivična djela u Bosni i Hercegovini u toku 2023. godine

Obzirom da tokom ranijih godina Visoko sudsko i tužilačko vijeće nije bilo u mogućnosti da dostavi i podatke o pravosnažnim sudskim odlukama u predmetima korupcijskih krivičnih djela, u nastavku analiziramo dostavljene statističke podatke o pravosnažnim sudskim odlukama u predmetima korupcije. Uzimajući u obzir da se kvalitet rada tužilaštava u BiH ogleda prvenstveno u strukturi i vrstama sudskih odluka, a posebno pravosnažnim sudskim odlukama, koje su donesene po podignutim optužnicama, ovi podaci su od izuzetnog značaja. Posebna zainteresiranost stručne, ali i šire društvene zajednice, jeste da kvalitet rada tužilaštava, odnosno adekvatan omjer osuđujućih presuda naspram drugih sudskih odluka za korupcijska krivična djela bude visok.

S tim u vezi, u nastavku je prikazan broj pravosnažnih odbijajućih, oslobađajućih i osuđujućih presuda koje su donijeli nadležni sudovi u BiH po tužilačkim sistemima, te je analiziran omjer pravosnažnih osuđujućih presuda u odnosu na ukupan broj sudskih odluka.

Nivo tužilaštva	Odbijajuće presude				Oslobađajuće presude				Osuđujuće presude				Ukupno pravosnažnih sudskih odluka			
	2020.	2021.	2022.	2023.	2020.	2021.	2022.	2023.	2020.	2021.	2022.	2023.	2020.	2021.	2022.	2023.
Tužilaštvo BiH	0	0 (0) ¹⁴	0 (0)	0 (0)	1	2 (0)	1 (1)	0 (0)	4	10 (2)	7 (2)	14 (4)	5	12 (2)	8 (3)	14 (4)
Tužilački sistem FBiH	0	1 (1)	1 (0)	8 (1)	11	14 (0)	12 (2)	20 (3)	77	116 (2)	167 (3)	98 (3)	88	131 (3)	180 (5)	126 (7)
Tužilački sistem RS	1	0 (0)	1 (0)	1 (0)	0	3 (0)	3 (0)	5 (0)	21	16 (0)	19 (1)	25 (0)	22	19 (0)	23 (1)	31 (0)
Tužilaštvo BD	0	0 (0)	0 (0)	1 (0)	1	0 (0)	1 (0)	1 (0)	3	5 (0)	8 (1)	4 (0)	4	5 (0)	9 (1)	6 (0)
Ukupno	1	1 (1)	2 (0)	10 (1)	13	19 (0)	17 (3)	26 (3)	105	147 (4)	201 (7)	141 (7)	119	167 (5)	220 (10)	177 (11)

Tabela 6.: Usporedni prikaz statističkih podataka o vrstama i broju pravosnažnih presuda koje su donijeli sudovi u BiH za korupcijska krivična djela koja su pokrenula tužilaštva u BiH u periodu 2020-2023. godine

Nalazi:

- Tokom 2023. godine je u Bosni i Hercegovini je ukupno **donešeno 177 pravosnažnih sudskih odluka** u korupcijskim predmetima, od čega je **141 osuđujuća, 26 oslobađajućih presuda i 10 odbijajućih presuda.**
- Kao što je vidljivo iz prethodne tabele, tokom 2023. godine broj pravosnažnih presuda za korupcijska krivična djela **smanjen je u odnosu na 2022. godinu za 19,5%**, odnosno sa 211 pravosnažnih sudskih odluka u toku 2022. na 177 pravosnažnih odluka u toku 2023. godine.
- Broj pravosnažno osuđujućih presuda za korupcijska krivična djela je tokom 2023. godine smanjen u odnosu na 2022. godinu, odnosno sa 201 pravosnažno osuđujuće presude tokom 2022. godine, na 141 pravosnažno osuđujuću presudu tokom 2023. godine.
- U isto vrijeme, broj pravosnažnih oslobađajućih presuda tokom 2023. godine je porastao sa 17 u toku 2022. godine na 26 pravosnažno oslobađajućih presuda tokom 2023. godine.

¹⁴ Podaci u zagradi označavaju broj slučajeva visoke korupcije (KTKV) u ukupnom broj slučajeva korupcije (KTK) u posmatranom periodu

- Kada govorimo o presudama za korupcijska krivična djela na visokom nivou (KTKV), od ukupno 141 pravosnažno osuđujuće presude za korupcijska krivična djela, tek 7 presuda ili 4,9% se odnosi na pravosnažne presude za korupcijska krivična djela na visokom nivou.

Struktura pravosnažnih osuđujućih presuda za korupcijska krivična djela u Bosni i Hercegovini u toku 2022. godine

U okviru ovog izvještaja analizirana je i kaznena politika za korupcijska krivična djela u pravosnažnim presudama. Opšta percepcija građana u BiH je da kaznena politika za korupcijska krivična djela izuzetno blaga, a uzimajući u obzir često nedostajuće podatke o kaznenoj politici za korupcijska krivična djela, posebno u smislu trendova, te TI BiH smatra posebno značajnim da se prateći trendove i za ove podatke, široj stručnoj i društvenoj javnosti analiziraju i predoče ovi rezultate. S tim u vezi, za četiri tužilačka sistema su analizirane sve vrste pravosnažnih osuđujućih presuda koje su izrečene pred nadležnim sudovima u Bosni i Hercegovini tokom 2021. godine.

Nivo tužilaštva	Novčana kazna				Uslovna osuda				Zatvorska kazna				Ukupno osuđujućih presuda			
	2020.	2021.	2022	2023.	2020.	2021.	2022	2023.	2020.	2021.	2022	2023.	2020.	2021.	2022	2023.
Tužilaštvo BiH	10	1 (0) ¹⁵	0 ()	1 (0)	1	4 (1)	4 (3)	7 (2)	3	5 (1)	3 (0)	6 (2)	4	10 (2)	7 (2)	14 (4)
Tužilački sistem FBiH	0	2 (0)	2 (0)	2 (0)	54	75 (1)	125 (1)	57 (0)	23	29 (1)	40 (2)	39 (3)	77	116 (2)	167 (3)	98 (3)
Tužilački sistem RS	5	4 (0)	4 (0)	6 (0)	12	8 (0)	6 (0)	7 (0)	4	5 (5)	9 (1)	12 (0)	21	16 (0)	19 (1)	25 (0)
Tužilaštvo BD	0	0 (0)	0 (0)	0 (0)	3	3 (0)	1 (0)	1 (0)	0	2 (0)	7 (1)	3 (0)	3	5 (0)	8 (1)	4 (0)
Ukupno	5 4,76%	7 (0) 4,76%	6 (0) 2,98%	9 (0) 6,38%	70 66,66%	90 (2) 61,22%	136 (4) 67,66%	72 (2) 51,06%	30 28,57%	41 (2) 27,89%	59 (4) 29,35%	60 (5) 42,55%	105	147 (4)	201 (7)	141 (7)

Tabela 9: Vrste pravosnažnih osuđujućih presuda za korupcijska krivična djela u BiH za period 2020-2023.

¹⁵ Podaci u zagradi označavaju broj slučajeva visoke korupcije (KTKV) u ukupnom broju slučajeva korupcije (KTK) u posmatranom periodu

Nalazi:

- Na nivou cjelokupnog pravosudnog sistema u BiH, tokom 2023. godine sudovi su donijeli ukupno 141 pravosnažno osuđujuću presudu za korupcijska krivična djela.
- Od ukupnog broja donesenih pravosnažnih sudskih presuda za korupcijska krivična djela **60 odluka je sa krivično pravnom sankcijom zatvora, što predstavlja 42,5% zatvorskih kazni u ukupnom broju pravosnažno osuđujućih presuda**, dok su u **51% slučajeva, sudovi u BiH donijeli pravosnažne uslovne osude za korupcijska krivična djela**, dok je novčana kazna je tokom 2023. godine izrečena u 6,3% pravosnažnih osuđujućih sudskih odluka što potvrđuje da se ovaj institut kažnjavanja slabo koristi, te da su uslovne osude i dalje osnovni način kažnjavanja počilaca koruptivnih krivičnih djela.

ZAKLJUČAK

Na osnovu dostupnih statističkih podataka o procesuiranju krivičnih djela korupcije u Bosni i Hercegovini može se zaključiti da procesuiranje još uvijek nije efikasno i na nivou koje zahtijeva trenutno stanje i rasprostranjenost korupcije u društvu, što potvrđuju mnogobrojna istraživanja koja su objavljena o stanju korupcije u Bosni i Hercegovini, kao i zvanični izvještaji međunarodnih organizacija zaduženih za praćenje stanja u pravosuđu u Bosni i Hercegovini.

Iako je tokom 2023. godine zabilježeno povećanje ukupnog broja prijava u radu, kako za korupcijska krivična djela, tako i za ostala krivična djela, ovi rezultati i dalje nisu na očekivanom nivou, posebno uzimajući u obzir stanje u društvu, kao i sveprisutnu korupciju. Također, ovi podaci potvrđuju nalaze ranijih istraživanja javnog mnijenja o smanjenju povjerenja građana u rad pravosudnih institucija i prepoznavanje pravosuđa kao jednog od tri sektora koji su najpodložniji korupciji. Visok nivo negativnih tužilačkih odluka u procesu rješavanja prijava za korupcijska krivična djela dodatno zabrinjava. Ovaj problem možemo dovesti u direktnu vezu sa problemom široko definisanih diskrecionih ovlaštenjima tužilaca i proizvoljnom pristupu šta će uzeti u rad, a šta ne. Dodatno ovom problemu doprinosi i način raspodjele predmeta prema pojedinačnim tužiocima od strane glavnih tužilaca, zbog čega su podnesene prijave zbog nekorištenja automatizovanog sistema dodjele predmeta. Jedna od tužbi po ovoj osnovi se odnosila i na glavnu tužiteljicu Tužilaštva BiH koja je završena razrješenjem sa pozicije glavne tužiteljice. Također, posebno zabrinjava podatak da je tokom 2023. godine tek 2,8% prijava (55 prijava) u ukupnom broju prijava za korupcijska krivična djela bilo vezano za korupcijska krivična djela na visokom nivou

Tokom 2023. godine je zabilježeno smanjenje broja otvorenih istraga za korupcijska krivična djela u odnosu na 2022. godinu. Najveći doprinos smanjenju broja istraga za korupcijska krivična djela tokom 2023. godine u odnosu na 2022. godinu je dao tužilački sistem FBIH, gdje je zabilježeno najizraženije smanjenje ovog broja, dok je smanjenje registrovano i na nivou Tužilaštva BiH i tužilačkog sistema RS. Kada su u pitanju istrage u predmetima za korupciju na visokom nivou (KTKV), 9,8% odnosno 40 istraga u ukupnom broju istraga za korupcijske predmeta se odnosi na otvorene istrage za korupciju na visokom nivou i predstavlja povećanje u odnosu na prethodnu godinu kada je udio iznosio 5,9%.

Iako je broj riješenih istraga u korupcijskim predmetima smanjen tokom 2023. godinu u odnosu na 2022. godinu, broj negativnih tužilačkih odluka, odnosno naredbi o obustavi istrage u ukupnom broju riješenih istraga je ostao isti. Međutim, omjer naredbi o obustavi istrage u ukupnom broju riješenih istraga povećan je sa 30,7% tokom 2022. godine na 37,4% tokom 2023. godine. Posebno se ovdje ističe tužilački sistem RS sa 49,1% naredbi o obustavi istrage u ukupnom broju riješenih istraga. Pored toga, 31% istraga za korupcijska krivična djela na visokom nivou (KTKV) tokom 2023. godine je riješeno obustavom istrage.

Tokom 2023. godine zabilježeno je smanjenje broja podignutih optužnica za korupcijska krivična djela u odnosu na 2022. godinu, te je smanjen i udio podignutih optužnica za korupcijska krivična djela u ukupnom broju podignutih optužnica za sva krivična djela sa 2% tokom 2022. godine na 1,6% tokom 2023. godine. Značajno je napomenuti da od ukupnog broja podignutih optužnica (157), njih 20 ili 12,7% se odnosi na podignute optužnice za korupcijska krivična djela na visokom nivou (KTKV).

Prema nalazima analize Izvještaj o monitoringu procesuiranja slučajeva korupcije u Bosni i Hercegovini za 2022/23. godinu¹⁶ najuočljiviji izazovi u sudskim postupcima u predmetima korupcije predstavljaju kvalitet optužnica, kvalitet izvedenih dokaza, zakonitost dokaza, nepristrasnost suda, te poštivanje prava optuženih. Kada je riječ o efikasnosti vođenja postupka i produktivnosti pretresa, najuočljiviji izazovi se odnose na relevantnost dokaza korištenih tokom suđenja, izmjene u sastavu sudskih vijeća, nepristupanje svjedoka suđenjima, dugotrajni pretresi i odugovlačenje trajanja pretresa itd.

Kada govorimo o ukupnom broju donesenih sudskih odluka u toku 2023. godine, koje predstavljaju zbir pravosnažnih i nepravosnažnih sudskih odluka, podaci pokazuju da je tokom 2023. godine zabilježeno smanjenje ovog broja sa 361 tokom 2022. godine na 279 tokom 2023. godine. Uporedo sa smanjenjem ukupnog broja sudskih odluka, smanjen je i broj osuđujućih presuda za korupcijska krivična djela. Najznačajnije smanjenje je zabilježeno u tužilačkom sistemu FBiH, gdje je u toku 2023. godine donijeto ukupno 147 osuđujućih presuda za korupcijska krivična djela, u odnosu na 240 takvih odluka u toku 2022. godine, te predstavlja smanjenje od 38,7%. Broj oslobađajućih presuda je smanjen sa 64 tokom 2022. godine na 56 tokom 2023. godine, dok je broj odbijajućih presuda značajno povećan, te je tokom 2023. godine zabilježeno 12 takvih presuda, u odnosu na 4 koje su zabilježene tokom 2022. godine.

Tokom 2023. godine na nivou cjelokupnog pravosudnog sistema BiH sudovi su donijeli ukupno 211 osuđujuće presude za korupcijska krivična djela. Udio zatvorskih kazni u ukupnom broju donesenih osuđujućih presuda za korupcijska krivična djela tokom 2023. godine iznosi 43,1%, dok je udio uslovnih osuda u ukupnom broju donesenih sudskih odluka smanjen u odnosu na 2022. godinu i iznos 47,8%.

U cilju ocjene efikasnosti pravosuđa, TI BiH je analizirao i podatke o pravosnažnim sudskim odlukama koje su donesene tokom 2023. godine na osnovu podataka dostavljenih od strane VSTV-a. Tokom 2023. godine u ukupnom broju donesenih pravosnažnih sudskih odluka 14,6% ih je bilo oslobađajućih, dok je 79,6% osuđujućih. S druge strane, tokom 2023. godine tek 4,9% pravosnažno osuđujućih presuda (7 presuda) se odnosne na presude za korupcijska krivična djela na visokom nivou (KTKV).

Kada analiziramo strukturu pravosnažnih osuđujućih presuda na nivou cjelokupnog pravosudnog sistema BiH dolazimo do rezultata da je u 42,5% slučajeva tokom 2023. godine donijeta sudska odluka sa krivično pravnom sankcijom zatvora, što predstavlja značajno povećanje udjela zatvorskih kazni u ukupnom broju pravosnažnih presuda u

¹⁶ Transparency International u BiH, Izvještaj o monitoringu procesuiranja slučajeva korupcije u Bosni i Hercegovini za 2022/2023. godinu, Banjaluka 2023

odnosu na prethodni period. S druge strane, udio uslovnih osuda u ukupnom broju presuda u pravosnažno okončanim predmetima je smanjen sa 67,6% tokom 2022. godine na 51% tokom 2023. godine.

Međutim, prema nalazima analize TI BiH¹⁷ kaznena politika u slučajevima korupcije predstavljaju posebnu zabrinutost. Tu se posebno izdvajaju izrečene kazne po sporazumima o priznanju krivice, pri čemu se većinom izriče blaža vrsta kazne, minimalne zakonske kazne, i to novčane i kazne do jedne godine zatvora.

Detaljniji podaci o procesuiranju korupcijskih krivičnih djela po tužilaštvima dostupni su na Interaktivnoj mapi procesuiranja korupcije (www.mapa.ti-bih.org).

¹⁷ Ibid